

Nedenstående artikel er oprindelig bragt i Viborg Stifts Folkeblad 23/7 1936: *På Udflugt hos sig selv (Med skolebørnene rundt i sognet)*.

Denne udgave er taget fra *Sognets* kirkeblad 1983.

Paa Udflugt hos sig selv.

En Tur gennem Pederstrup Sogn

CHRISTIAN CHRISTENSEN DALUM var lærer i Pederstrup fra 1908 til 1938. Mange husker ham endnu som en levende og engageret lærer, der på sin egen måde forstod at gøre lærebogsstoffet vedkommende for sine elever. I sommeren 1936 foretog han en udflugt med alle sine elever rundt i Pederstrup Sogn. Bagefter skrev han en artikel om turen. Den stod at læse i Viborg stifts Folkeblad for 47 år siden. Den genoptrykkes hermed:

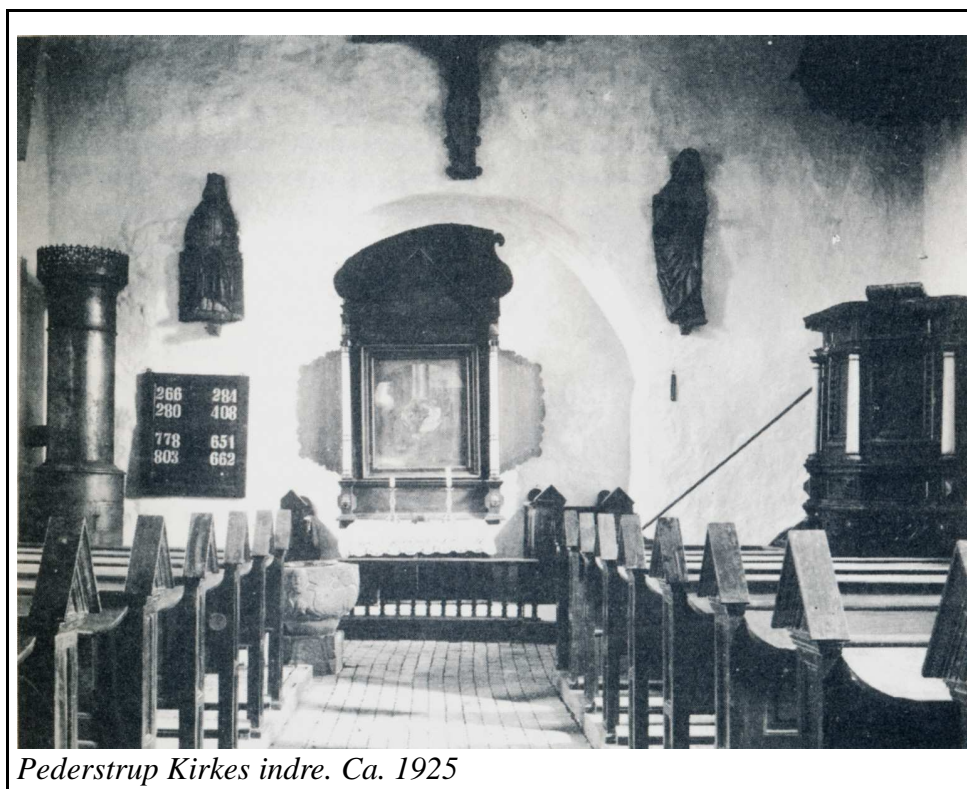
Sidste år var skolen på udflugt i København, og turen var særdeles vellykket. I år besluttede vi at se inden for vore egne vinduer, thi det hænder, at "man ikke kan se skoven for bare træer", eller rettere, at den natur, man er vokset op i og færdes i til daglig, unddrager sig ens agtpågivenhed.

Pederstrup og Vraa hører til de meget skønne naturomgivelser i Viborgeggen, men man har ikke rigtig opdaget dem endnu, nærmest fordi trafiklinierne går udenom.

Alle skolebørnene, fra de mindste 7-års-purke til de nyligt konfirmerede startede lidt over middag fra skolen med rygsækken fuld af spiselige herligheder og med godt humør til en fodtur over bakke og dale, plantager og små bække langs Rødsø og ind til Sødal skov, som skovejer Lund beredvilligt havde givet os lov til at spadsere i.

Turen gik først til den LILLE KULLEDE STENKIRKE, der er opført i ren rundbuestil. Den passer ypperligt til landskabet. På en lille, fremspringende bakkeås ligger den alleryderst som et bolværk mod tidens bølgeslag. Den hæver sig moderligt beskyttende

over gårde og huse, der har lagt sig i læ under dens tykke mure og egebjælker. Det ældgamle, mossede kirkegårdsdige er også et godt gemmested for mange småvæsener, foruden at det afgiver læ for de småplantninger, der indenfor hegnet kæmper en hård kamp for at bjerge livet i det hvide sand, som kirkegårdsjorden mest består af. I den lille, hyggelige kirke er der installeret elektrisk lys. Der er centralvarme, og der er tæpper på gulvet. Tre gamle krucifikser fra den katolske tid kranser Korbuen. Døbefonten er et sjældent smukt stenhuggerarbejde, og siden kirken overgik til selveje, er der sørget godt for dens vedligeholdelse i alle måder. Børnene får en fornemmelse af, at kirken ikke er dem så fremmed eller uvedkommende som før, når de får lov til at se den rigtig efter og gøre sig fortrolig med den på egen hånd.

Pederstrup Kirkes indre. Ca. 1925

Ad en idyllisk, smal og græsgroet stentrappe går vi østen ud ad kirkegården ned til Thomas Johansens firelængede, sammenbyggede, røde teglstensgård med stråtag, springvand i gården og flere herligheder. Under bakkedraget uden for gården vælder kilderne frem, og her er altid grønt både sommer og vinter. Her vokser den meget sjældne, rødgule Abeblomst. Her søger mange vade- og svømmefugle til i frosthårde vintre og under fugletrækket forår og efterår.

Et bøsseskud borte ligger DYNDSØEN RØDSØ med sine risskove, et rent eldorado for en mængde fuglearter året rundt. Der fiskes også godt i søen. Sønnen i gården er en af Skalsådalens ivrigste jægere og fiskere. Børnene betragter med stor interesse hans samling

af udstoppede fugle, især en særdeles smuk Urhane og Urhøne. De er ret sjældne nu. En Skovsneppe gør også stor lykke. Børnenes øjne og øren er opladte. Der spørges, svares og gættes. Det er naturens åbne bog, vi læser i, og den har mange dejlige billeder. Lidt botanik lærer vi, men vi har for lidt tid i vor folkeskole til at undervise børnene om den natur, der omgiver dem.

Vejen fører os ned til HJEMSTAVNSMANDEN JENS KRISTIAN NIELSEN. Han viser børnene, hvorledes man iklæder og styrer et "hornet" forspand og flere andre ting. Han ved utrolig meget om gamle forhold og steder.

Turen går videre over den ejendommelige Amdal. En uhyre stejl bakke, omgivet af granplantning, fører ned til den lange, smalle, græsklædte dalbund. Højene runder sig på begge sider af den, og alleryderst går dalen over i Rødsø. Her er stille og fredeligt. Ræv og grævling bor side om side med gravanden; om natten siges der at gå en præst med hovedet under armen, men ingen nulevende har haft det held eller uheld at møde ham, men de gamle havde bedre "natøjne" end vor slægt; de så ham af og til, når de med bankende hjerter færdedes mellem de øde bakker ved nattetide.

Vi følger en rigtig hedevej, hvidt sand i bunden og brun lyng ved begge sider. Den er dyb og hul. Havde solen skinnet lidt stærkere, kunde vi måske have trådt på en hugorm, men det kunde nu ikke gøre meget, for den kan ikke "slå" igennem gummi- og læderstøvler. Revlingerisene hænger ned i hjulsporet, og tyttebærrene blomstrer. Skovduen kurrer, og gøgen kukker, og mange hånede lyde høres, men vi kan heller ikke holde mund. Der gøres strejftog ud til siderne. "Der fløj en fugl". "Der løb en mis" osv., men vi må videre.

Marinus Nielsen i Vraa viser os, hvorledes man poder en kvist på en anden stamme, og han viser os nogle vellykkede eksemplarer af, hvorledes det er lykkedes i virkeligheden.

Hos Jeppe Pedersen fortæres de medbragte madvarer, og vi beser den overordentlig smukke og velholdte have. Ejendommen ligger vidunderlig smukt på en sydskråning over imod Sødal Skov. Alt er i orden både ude og inde.

Vi følger vejen ind ad Sødal Skov. Vi harmes over, at "små" mennesker har skåret deres intetsigende navne i de herlige runde, blanke bøgestammer. Tre drenge kan lige spænde om de tykkeste. Her er lydt og lunt, Skovmærker og liljekonvaller i overdådig mængde og

kaldende, gækkende fuglerøster overalt i skoven. Stormen har revet nogle slemme huller i "taget". Stubbene står endnu, men med nye livskraftige skud imellem. Der ligger en rund kæmpehøj med træer på. Der er stedet til en talerstol. Laust er steget op på den, men får intet sagt. Børnene råber alligevel hurra for ham, så det svarer igen fra alle kanter. Vi synger "Jeg elsker de grønne lunde", og traver videre. Ingen er trætte. Der

Der er ikke sket store forandringer i Pederstrup Kirke ydre siden 1920-erne, men læg mærke til, at landskabet omkring kirken var næsten helt uden træer. På billedet her ser man også, som lærer Dalum skriver, at kirkegården består af næsten rent sand.

ligger en myretue højere end os selv. Hvilket kæmpearbejde for sådanne smådyr at bygge et helt Babelstårn! Der er en udgravet kæmpehøj. Det er vore fædres stille tale til os om livets alvor.

I udkanten af skoven ligger savskærerens hønseslot, en dyb modsætning til det lille bindingsværkshus ved siden af. Det er NYT OG GAMMELT, DØR OM DØR MED HINANDEN.

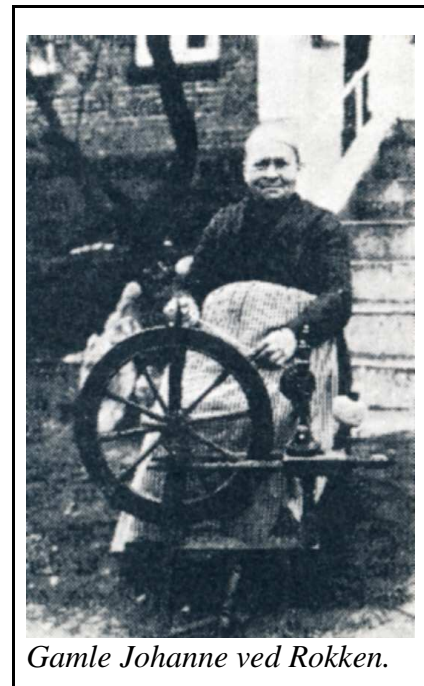
Apropos: Alle steder, hvor vi kommer, er hønsehusene "up to date". I Vraa besøger vi den gamle elskelige søndagsskolelærerinde Johanne Kallestrup. Hun har gennem to menneskealdre taget sig af de små sjæle og holdt søndagsskole og juletræ for dem. Vi synger en salme, og hun taler så stilfærdigt og smukt til dem om Gud, så de er med i det. Vi får rabarbargrød. og så kan vi i god orden under Jørgens førerskab tiltræde

"tilbageetoget" ad Pederstrup til.

Der viser den snart 88-årige Johanne Andersen spinderokkens hemmeligheder. Det er med undrende øjne de små følger trådens tilbliven, og Johanne forklarer og fortæller om gamle dage, da man var selvhjulpen på så mange måder, hvor vi nu vilde blive hjælpeløse, hvis teknikken gik i stå. P. Andersens gård ligger ved en hulvej i en plantage. Den hedder Stævnbakkegaard, thi her satte bymændene i gamle dage hinanden stævne, når "trommerne lød".

De gode gamle dage er forsvundet, men minderne om dem må bevares, thi den ene slægt vokser frem af den anden og er som et led i en lang, lang kæde. Naturen og historien er to storslåede lærebøger. Måtte vi i al vor daglige slæb kikke lidt i dem og forynges ved læsningen af dem.

C. Dalum.

Gamle Johanne ved Rokken.

Tilføjelse i kirkebladet 1983.

Da mange af de geografiske oplysninger i lærer Dalums artikel er knyttet til navne på personer, som enten er døde eller i hvert fald ikke længere bor de nævnte steder, kommer her en "oversættelse" til moderne stedsangivelse (selv om den gamle måde var mere interessant):

Thomas Johansens gård er Løvelbrovej 4.

Jens Kristian Nielsen boede Vraavej 24;

Marinus Nielsen Vraavej 16,

og Jeppe Pedersen, Vraavej 14.

Savskærerens "hønseslot" er Vraavej nr. 7

Johanne Kallestrup boede Vraavej 9

og Johanne Andersen Løvelbrovej 3.